Nº 6169

folia continens 26

compactura munitus m. aprili 1904

6169

folia 26

1733.

W krótce po śmierci Augusta wtórego, Prymas Teodor Potocki stanom na Seym przez zmarłego Króla złożony zgromadzonym, ustnie żałosną Króla śmierć opowiedział. Na radzie Senatu, która w krótce potym nastąpiła, Seym konwokacyjny na dzień 27. kwietnia naznaczono, bezpieczeństwo tak wewnętrzne, iako i od granic opatrzono, i inne wszystkie w takowych okolicznościach zwyczayne kroki uczyniono.

Dnia 18 Lutego Dwór królewski Saski z Warszawy do Saskiey ziemi powracać zaczął, dwa tysiące woyska koronnego na przeprowadzenie tegoż Dworu przez kraie Rzpltey naznaczono. Wiele Sasów i Niemców w Warszawie nawet osiadłych do tego dworu przyłączywszy się do Saxonii wyiechało.

Początki Seymu konwokacyinego burzliwe nader były z przyczyny Dyssydentów Posłami obranych, których od tey funkcyi oddalić chciano, także dla liczby nadzwyczayney posłów w niektórych Woiewództwach i powiatach obranych, na ostatek z przyczyny wielu kandydatów do Laski Marszałkowskiey ubiegaiących się. Na tych sprzeczkach wiele czasu upłynęło aż do 7 Maia, którego Michał Massalski na ten czas Pisarz Wielki W. X. L. Starosta i poseł Grodzieński Marszałkiem Koła Rycerskiego był obrany. Dnia 11 tegoż miesiąca Izba Poselska złączyła się z Senatorską i punkta do dalszych obrad przeczytane były. Seym ten po rozmaitych obradach tak publicznych iako i na Sessyach prowincyalnych odprawionych, zakończył się dnia 23 Maia. Na nim Dyssydenci od funkcyi i urzędów oddaleni, z przydanym zakazem szukania protekcyi u postronnych. Wolna Elekcya Króla, prawdziwego rodem Polaka, i Rzymskiego Katolika, z Oyca i Matki prawowiernych urodzonego, żadnych państw, prowincyi dziedzicznych, i woyska swoich za granicami kraiów Polskich nie maiącego, obwarowana. Elekcya zaś sama na dzień 26 Sierpnia trybem pospolitego ruszenia naznaczona. –

Zaś aby ustawa o obraniu Króla Polaka ściśley zachowana była; przysięga się

przysięgą się do niey obowiązali wszyscy przytomni Duchowni i
Swieccy Senatorowie, Ministrowie, Urzędnicy i Officialistowie tak Ko„
ronni iako i Litewscy, także postowie wszyscy. Teyże przysięgi wyko„
nania obowiązek włożony na wszystkich wszelkiego stanu i godności oby„
watelów Koronnych i Litewskich, którzyby do obrad i obrania Króla
przypuszczeni bydź chcieli.

Fryderyk August Syn zmarłego Króla i Elektor Saski z razu
obojętność wszelką względem otrzymania Korony Polskiey pokazujący
potym tak wyraźną swey osoby exkluzyą na Seymie Konwoka„
cyinym uczynioną, i namowami Maryi Józefy małżonki swoiey
wzruszony, skutecznie o osiągnieniu tronu Polskiego myśleć po„
czyna. Zaczym dnia 15 Lipca zawarty był traktat z Cesarzem,
który przyobiecał starania wszelkiego dołożyć dla wyniesienia
Elektora na tron Polski; żeby to bez naruszenia wolności Pol„
skiey być mogło. W tym przeciągu czasu kilka się w Polsce ze„
brało partyi sprzeciwiaiących się ustawom Seymu Konwokacyinego,
które acz liczbą nieznaczne były, wiele iednak Elektorowi dopomagały,
częścią przez związki z potencyami iemu sprzyiaiącemi, częścią przez
wewnętrzne kraiu rozerwanie. Ten duch poróżnienia naybardziey się
na Seymikach relacyinych pokazał, z których iedne, całe naka„
zaną przysięgę odrzuciły, drugie przeciwnie chciały, aby samych
Kandydatów od Dworów Wiedeńskiego i Petersburskiego zaleco„
nych za nieprzyiaciół Oyczyzny osądzono.

Woysko Rossyiskie mocą zawartych z Cesarzem i Saxonią traktatów
ku granicom Rzpltey zbliża się, Generał Lascy z częścią onego wszedł„
szy manifest wydaie oświadczaiąc iż weyścia tego nie inny koniec iest tylko
utrzymanie wolności Polskiey. Trochę przed Elekcyą, Prymas list
odebrał od Imperatorowey Rossyiskiey, w którym go przestrzegała, iż
na elekcyą Stanisława Leszczyńskiego żadnym sposobem nie pozwoli, i wszyst„
kich do iego osoby przywiązanych za nieprzyiaciół swoich poczyta. Wie„
lorakie zaś przyczyny iak Austrya tak też i Moskwa miała do przeszko„

dzania

przeszkadzania Stanisławowi. Pierwsza iż interes tych potencyi wyciągał aby Francya ścisłym przyjaźni węzłem z sobą złączonego Króla Polskiego nie miała. Druga iż trochę przed śmiercią Augusta II gdy pogłoska szerzyć się poczęła iż Król mimo prawo urzędy niektóre rozdawać miał, Prymas i niektórzy inni Panowie do Cesarza Rzymskiego i Imperatorowey Rossyiskiey pisali prosząc o wsparcie wolności Polskiey, listy te zrozumną tym potencyom po śmierci Królewskiey dały przyczynę mieszania się w Polskie interesa, aby snadź Obywatelów Polskich żądzy w utrzymaniu wolności przez obranie Stanisława ulżono. Nakoniec Moskwa i tę przyczynę przyczytała iż Piotr w ugodę roku 1716 i 1717 zawartą gwarantując, zagrodził na zawsze drogę do powrotu na tron Polski Stanisławowi; ponieważ Amnestya Stanisławowi tąż ugodą ofiarowana skutku mieć nie miała gdyby Stanisław w przeciągu trzech miesięcy do Oyczyzny nie powrócił. Które to prawo na Seymie Konwokacyjnym nie było zniesione.

Seym Elekcyjny zaczął się dnia 25 Sierpnia. Elekcya marszałka wiele czasu zabrała, dla wielu sprzeczek zaszłych, częścią o wykonanie przysięgi przez Seym Konwokacyjny nakazaney, częścią o wkroczenie woysk Rossyiskich do kraiów Rzpltey. Dnia dopiero 2 Września obrany Marszałkiem Koła Rycerskiego Franciszek Radzewski Podkomorzy Poznański. Xiąże Michał Wiśniowiecki Kanclerz i Regimentarz W. X. Lit. gdy mu woyska Rossyiskiego do Polski wprowadzenie zadawano z pola Elekcyinego dnia 29 Sierpnia ustąpił i na Pragę z drugiey strony Wisły przeniósł się, co też następujących dni uczynili Biskup Poznański, Kasztelan Krakowski, Woiewodowie Krakowski, Trocki, Inowrocławski, Nowogrodzki, Podlaski, Chełmiński, Miński i Czerniechowski. Kasztelanowie Łęczycki, Brzeski Litewski, Mścisławski, Radomski i Santocki. Marszałek Nadworny Litewski i wiele innych z stanu Rycerskiego znakomitych osób.

Dnia 4 Września Król Stanisław publicznie, na osiągnienie Tronu Polskiego listem Króla Francuzkiego był zalecony. Król ten rzeczony obiecywał dostatkami go swemi wesprzeć i gdyby woyna z tey przyczyny powstać miała pieniądze na woysko dać, gdyby się zaś spokoynie obeszło, Szlachtę zastąpić w oddawaniu Kontrybucyi wszystkich na zapłatę woyska narznaczonych.

Król Stanisław dnia 9 Września do Warszawy przyjechał, całe Niemieckie

Państwo

Państwo przeiechawszy z Kawalerem Dandelot za Kupca się udaiącym, którego się Stanisław Towarzyszem bydź mienił. Przyięty w Warszawie z niewypowiedzianą radością wszystkich partyi iego trzymaiących się.

Dnia 11 i 12 Września Prymas obieżdżał Województwa, które dosyć zgodnie na Stanisława dawały. Wszakże byli niektórzy żądaiący aby dla uniknienia Scyssyi, Piast, ale inny nie zaś Stanisław Leszczyński był obrany. Przy którey okazyi byli którzy życzyli sobie mieć za Króla Stanisława Poniatowskiego Regimentarza Koronnego. Tych żądze acz się na ten czas i na osobie Regimentarza Koronnego nie ziściły częścią dla różnych okoliczności, częścią dla samegoż Poniatowskiego do Stanisława Leszczyńskiego przywiązania i gorliwości o utrzymanie iego, ziściły się iednak z powszechną Polski radością i uszczęśliwieniem całego narodu na synie tegoż Regimentarza Koronnego Stanisławie, szczęśliwie nam tych czasów panuiącym.

Gdy iuż sama tylko Królat nominacya zostawała, Woiewoda Sandomirski do niey przystąpić nie pozwolił, póki by na Radzie zostaiący panowie przystąpieniem swoiem do tey elekcyi zgody nie ugruntowali. Posłani zatem do nich z perswazyą Biskup Chełmski, Kasztelan Płocki i trzey inni z Stanu Rycerskiego. Tym czasem usilnym niektórych naleganiem, prawie zniewolony Prymas, Stanisława Leszczyńskiego Królem Polskim, Wielkim Książęciem Litewskim, etc. około godziny czwartey z południa dnia 12 Września ogłosił. Biskup Krakowski i Woiewoda Sandomirski tegoż dnia na Pragę przenieśli się, gdzie manifest przeciw zaszłey elekcyi z innemi tamże zostaiącemi podpisali pod datą 14 Września. A gdy przeciwko nim, zaszły niektóre od przeciwney partyi gwałty, cofnęli się ku Węgrowu aby tam na przybycie woyska Rossyiskiego czekali.

Król Stanisław dnia 21 Września Pacta Conventa zaprzysiągłszy, gdy się bezpiecznym w Warszawie bydź nie widział, dla zbliżaiącego się woyska Rossyiskiego, z Prymasem, wielą Panami i posłami Francuzkim i Szwedzkim do Gdańska wyiechał, zostawiwszy w Warszawie Potockiego Woiewodę Kiiowskiego (któremu Regimentarstwa ustąpił był Hrabia Poniatowski, dla podeszłego wieku swego) i Tarło

Woiewodę

Woiewodę Lubelskiego. Z których rozkazu Pałac Saski na Przed-
mieściu ściśle opasany, pod pewnemi obowiązkami wzięty w possessyą
i ludźmi był osadzony.
Pierwsza straż woyska Rossyiskiego dnia 29 Września na drugiey
stronie Wisły pod Pragą stanęła. Polskie woysko na 8000 ludzi wyno-
szące długo się Moskalom przez rzekę przeprawy usiłuiącym opierało, ale
naostatek przewyższaiącym onych siłom ustępuiąc do Piaseczna cofnęło się.
Tym czasem Panowie i Szlachta sprzeciwiaiąca się Elekcyi Stanis-
ława, zgromadziła się pod Kamieniem, Wsią obraniem niegdyś Króla
Henryka wsławioną. Antoni Poniński Instygator Koronny obrany
Marszałkiem Koła Rycerskiego. Dnia zaś 5 Października który
był ostatni Seymu Elekcyi od Prymasa złożonego; August III
Elektor Xże Saski obrany i nominowany Królem Polskim od Sta-
nisława Hozyusza Biskupa Poznańskiego. Stanęła oraz na popar-
cie teyże Elekcyi Konfederacya której marszałkiem został tenże Po-
niński Instygator Koronny.
Dnia 12 Października Kommissarze wyznaczeni na układanie Paktów
Konwentów, prace te razem z Kommissarzami od Króla obranego miano-
wanemi w Zamku Warszawskim przedsięwzięli. Zakończona zaś była
dnia 1 Listopada, którego dnia w Kościele Warszawskim S. Jana od tychże
Saskich Posłów w przytomności Xiążęcia Biskupa Krakowskiego
i Marszałka Konfederacyi, z wszelką uroczystością zaprzysiężone były.
Prócz Artykułów dawnieyszym Królom przepisanych, te w tych paktach
Konwentach osobliwsze były; utrzymać prawo nominacyi na Kardy-
nalstwo. Postarać się o zakończenie interessu tyczącego się nominacyi do
Opactw. Cudzoziemców na nobilitacye i Indygenaty bez należytey od
Hetmanów lub Ministrów rekommendacyi nie promowować, i onych do
żadnych rządów i spraw Rzpltey nie przypuszczać. Reskryptów
żadnych sądom a zwłaszcza Królewskim ubliżaiących nie dawać.
Sądów relacyinych nie opuszczać &c.
W szczególności obiecywał August III Kamieniec i okopy Stey Trójcy
wyreparować, Zbroiownię Rzpltey należycie opatrzyć. Szkołę woienną i
szpital żołnierski założyć. Trzy miliony Złotych Polskich na wsparcie

publicznych

publicznych potrzeb, a co rok 100,000 Złp: do Skarbu Rzpltey na zagraniczne legacye wyliczyć. Mennicę wystawić i góry Olkuskie ku pożytkowi Rzeczypospolitey otworzyć. etc.

1734.

August III. tym sposobem obrany Król Polski dnia 9 Grudnia Roku 1733 z Saxonii do Polski wyiechał. Dnia 6 Stycznia stanął w Tarnowicy i tamże był witany od Biskupa Krakowskiego i innych 7 Senatorów tudzież 17 z stanu Rycerskiego wyznaczonych osób, dla zaproszenia Augusta III na objęcie rządów Królestwa Polskiego. Tamże Król sam osobą swoią Pacta Conventa zaprzysiągł i diploma Elekcyi swoiey od Biskupa Poznańskiego i Marszałka Konfederacyi odebrał.

Wiazd Króla Augusta do Krakowa. Pogrzeb Królów Augusta II. Jana III i Maryi Kazimiry Królowey. Dnia 17 Stycznia Król i Królowa od Biskupa Krakowskiego koronowani byli. Użyto do tey ceremonii koron nader bogatych na ten akt w Wiedniu sporządzonych, i od Cesarza Karola VI darowanych w nadgrodę danego od Królowey zrzeczenia do sukcessyi Austryackiey. Zaś właśnie Rzeczypospolitey kleynoty na ten czas u WW Xiężÿ Missionarzów w Warszawie złożone były. Seym zwyczayny koronacyiny odprawić się nie mógł dla szczupłey liczby posłów, ponieważ w iednych Województwach całe Seymików nie było, do drugich Uniwersały nie doszły, w innych nakoniec obrani Posłowie dla dróg niebezpiecznych ziechać do Krakowa nie mogli. Zaczym manifest podpisany był od przytomnych w którym odłożonego na inny czas Seymu przyczyny dawano, i Konfederacya mocniey ieszcze przy wierze, Króla i wolności ugruntowana. Sessye iednak do dnia 22 Lutego na rozmaitych sprawkach przeciągnione trwały, Król zaś różne wakanse rozdawał.

Król Stanisław dnia 2 Paździesnika Roku przeszłego przybywszy do Gdańska, Obywatelów tego Miasta ku sobie przywiązania i wierności doznawał. Miasto albowiem gruntuiąc się na obietnicach Francuzów i nadziei znacznych przyobiecanych posiłków, wszelkie do wytrzymania oblężenie wielką ochotą i gorliwością czyniło przygo-

towania

przygotowania. Dnia 13 Stycznia Moskwa przyciągnęła pod Toruń, który poddał się dnia 17 tegoż miesiąca a Stanisława odstąpić nie chcąc, 40,000 Talarów kontrybucyi wypłacić musiało. W krótce potem Malborg, Grudziądz, i inne niektóre miasta Pruskie osadzone były woyskiem Rossyiskiem które na początku Miesiąca Lutego iuż się pod Gdańsk ściągać poczęło. Za przybyciem Feldmarszałka Rossyiskiego Hrabi Münnich, do Miasta z armat i moździerzy szturmować poczęto. Przy końcu miesiąca Maia woysko Saskie od Xiążęcia de Weissenfels prowadzone, z Moskiewskiem złączyło się. Zaś z Francyi miasto liżnego woyska 2,000 żołnierzy przybyło, który pod Mindą Fortecą przy uyściu Wisły na brzeg wysiadłszy, tak ściśnieni byli od przeciwney strony, iż obleżonym pomocy żadney dać nie mogąc do Francyi powrócić musieli.

Dnia 12 Czerwca Flotta Rossyiska z 25 Okrętów złożona przybyła, przez co mocniey obleżenia fortecy Mindy popierano, która dnia 24 tegoż miesiąca poddała się, i Saskiem woyskiem osadzona była. Zatym Gdańszczanie żadney dla siebie z nikąd pomocy nie maiąc, dnia 30 Czerwca do ugody przystąpili, mocą której przy zachowaniu praw swoich i swobód, poddali się, Królowi Augustowi.

Stanisław zaś dnia ieszcze 27 tegoż miesiąca taiemnie z miasta wyszedłszy, i wiele niebezpieczeństw uniknąwszy do Prus Brandeburskich uszedł. Panowie w Gdańsku pozostali poddali się Królowi. Prymasa zaś, Marszałka Seymu Elekcyinego Radzewskiego, i Posła Francuzkiego, Moskwa przez niejaki czas pod areszetem trzymała. Gdańszczanie za swoie do Stanisława Króla przywiązanie znacznie się okupić musieli.

Dnia 19 Lipca Król August do Klasztoru Oliwskiego przyiechawszy Posłom do miasta Gdańska, Króla przepraszaiącym i wierność przyrzekaiącym dał audyencyą. Także rada z Senatorami i Panami Polskiemi, których część większa iuż do konfederacyi była przystąpiła odprawiona. Biskup Krakowski a oraz Podkanclerzy, Lipski imieniem Królewskiem przysięgę wierności od Gdańszczanów odbierał.

1735.

Dnia 24 Stycznia wielka rada w Warszawie. Konfederacya do Seymu Pacificationis przeciągniona. Rudziński Kasztelan Czerski z znaczną kwotą woyska Królowi poddać się, toż samo w miesiącu Lutym czyni Potocki Woiewoda Kiiowski woyska Koronnego Regimentarz od Króla Stanisława mianowany. Prymas z Gdańska do Elbląga, z tamtąd do Torunia, z Torunia do Lowicza sprowadzony, gdy się do uznania Króla Augusta III gotowym być oświadczył, zupełnie uwolniony, w Miesiącu Lipcu do Warszawy przybywszy Króla przywitał. Seym pacificationis zaczął się w Warszawie dnia 27 Września. Cały czas sześćniedzielnego Seymu upłynął daremnie, gdy posłowie do obrania Marszałka przystąpić nawet nie chcieli, póki by Cudzoziemskie woyska z Polski nie ustąpiły. Konfederacya ódnak do dalszego Seymu potwierdzona. Z tey przyczyny gdy Posłowie z Senatem złączyli się, Król wakuiące urzędy, w obecności dwóch stanów oddał, to iest pierwej W. Koronną z Łuckiem Biskupstwem Jędrzeiowi Załuskiemu Bis-

Biskupowi Płockiemu. Pieczęć W. Litewską Janowi Sapiezie Hrabi Kodeń„
skiemu Kasztelanowi Trockiemu. Mnieyszą Koronną Janowi Małachowskiemu
Stolnikowi Koronnemu Staroście Opoczyńskiemu. Buławę W. Koronną Józefowi
Potockiemu Woiewodzie Kiiowskiemu, Litewską Xiążęciu Michałowi Wiś„
niowieckiemu oraz z Woiewództwem Wileńskim. Polną Koronną Janowi Bra„
nickiemu Chorążemu Koronnemu. Litewską Xiążęciu Michałowi Radziwiłłowi
Marszałkowi Nadwornemu W. X. L.

Przytym dano moc Królowi wezwania Szlachty na pospolite ruszenie, za granicą
zostaiącym czas pewny do powrotu naznaczono, Kurlandyi dawne rządy i prawa
obwarowano. W krótce potym woyna z okazyi Elekcyi na Tron Polski po ca„
łey prawie Europie rozciągaiąca się, traktatem przedugodnym pokoiu 3 Paździer„
nika w Wiedniu zawartym koniec otrzymała. Tym traktatem Tron Polski
Augustowi przyznany, Lotaryngia z Barem dożywotnym prawem oddane
Stanisławowi, który przy tytule Króla Polskiego i W. Xiążęcia Litewskiego
zostać się miał, temuż nakazane dóbr które w Polsce miał przywrócenie. Tym
którzy się iego strony trzymali, wolny do Oyczyzny powrót pozwolony i dobra
oddane. Wolna Elekcya Królów Polskich obwarowana. Panowie zatym w
Królewcu przy Królu Stanisławie zostaiący ieden po drugim za zezwoleniem
samegoż Stanisława i amnestyą publicznym instrumentem od Króla Au„
gusta daną do Polski powrócili. —

1736.

Król August przez posła swego w Wiedniu to wszystko przyiął i potwierdził,
cokolwiek o Polsce ostatnim traktatem pokoiu warowano, nawet i to co należało
do dawania Stanisławowi tytułu Króla Polskiego.
Rada w Warszawie pod węzłem konfederacyi w Marcu. Król Stanisław pu„
blicznym instrumentem wszelkiey do Korony Polskiey przy zachowaniu
iednak tytułu odstąpił pretensyi, a oraz wszystkie stany i wszystkich
Koronnych i Litewskich, tak że przyłączonych prowincyi Obywatelów od
przysięgi wierności uwolnił, do zgody ich i iedności napominaiąc. —
Seym Pacificationis dwu Niedzielny, ieden szczególnie który w przeciągu
30 lat panowania Augusta III. doszedł, zaczęty dnia 25 Czerwca, którego
też bez naymnieyszey sprzeczki Marszałkiem Koła Rycerskiego obrany był
Wacław Rzewuski Pisarz Polny Koronny. Żądania usilne Województw
aby iak naypręd [?] Cudzoziemskie woyska z kraiu ustępowały, nie co
obradom z razu przeszkodziły, ale za danym od Króla i od Posła Moskiewskiego
przyrzeczeniem iż w przeciągu dni 40 zupełnie z Polskich granic ustąpią, Seym
pomyślny skutek odebrał, i dnia 10 Lipca z rana, gdy przez całą noc poprzedzaiącą
przeciągniona była sessya, zakończył się. Na tym Seymie ugruntowana

przez powszechny

przez powszechną amnestyą wnętrzną spokoyność", naznaczone z Ministrami zagranicznych potencyi Konferencye, Tarłowi Woiewodzie Sandomirskiemu zlecone społne z Papiezkim Nuncyuszem tego wszystkiego ułożenie, co do praw Króla i Rzeczypospolitey i Nominacyi Królewskiey na beneficia należało. Zakazano wszystkim w powszechności, albo w traktaty nowe wchodzić, albo dawne ponowić bez zezwolenia stanów wszystkich. Ustawy przeciw Dyssydentom na Seymie Konwokacyinym uczynione potwierdzone. Prymasa prawo około nominacyi i Koronacyi Króla, także mieysce elekcyi między Warszawą i Wolą obwarowane. Królowey oprawa 200000 Zło: rocznego dochodu gdyby Króla przeżyła na różnych dobrach, a za życia Króla 2000 czerwonych złotych także co rok z żup Wielickich i Bocheńskich naznaczone. Woysku Saskiemu do Polski powrót w przyszłe czasy zagrodzony, a na pomnożenie woyska narodowego Kommissya naznaczona. Względem Kurlandyi która po ustaniu familii Kettlerowskiey do Królestwa Polskiego trybem innych prowincyi przyłączona być miała, postanowiono aby hołdowniczem prawem znowu oddana była, i temuż z potomstwem płci męzkiey dostała się. Królowi do oddania Xięstwa tego na raz jeden moc pozwolona. Związki wszystkie zniesione. Król z strony swoiey obiecał wiarę Katolicką i wolność Elekcyi w całości zachować, woysko Saskie, prócz 1200 na straż swoię, w przeciągu dni 40 od dnia 9 Lipca rachuiąc do Saxonii odesłać; pozwalaiąc Szlachcie przeciw Saskiemu woysku iak przeciw nieprzyiacielskiemu postępować gdyby do Polski kiedy powróciło. Akta Bezkrólewia inne potwierdzone inne odrzucone były, prze to w Konstytucyach seymu tego, z których seymu Konwokacyi 1733 ustaw doczytać się nie można, które w samych tylko Konstytucyach tegoż roku 1733 osobnie drukowanych a teraz po większey części zagubionych znayduią się. Pacta Conventa i diploma Królewskiey Elekcyi od Prymasa podpisane, od tegoż Prymasa znowu Królowi publicznie oddane były dnia 18 Lipca, a to mocą ustawy Seymowey.

Tegoż roku z przyczyny wielkiego wód rozlania ciężki był głód w Polsce.

Woiewoda Sandomirski na Konferencyach z Nuncyuszem Kamillem Paulucciim, mianych dnia 6 Sierpnia ugodę zawarł mocą którey dwanaście do nominacyi Królewskiey Opactw wydzielono, zostawiwszy w tych i w innych w tey liczbie niezawartych moc Zakonnikom obierania Klasztornych Opatów. Do tych 12 Opactw Papież Probostwo Miechowskie przydał.

1737.

Rada Senatu w Wschowie 8 Lipca na którey dopiero wspomniona ugoda od Króla i Senatorów przytomnych podpisana była. Na tey radzie roztrząśniony był też interes Kurlandyi, Xiążęcia pozbawioney po śmierci Ferdynanda ostatniego z Domu Kettlerów tego roku 4 Maia w Gdańsku zmarłego. Kurlandzka Szlachta przywłaszczaiąc sobie moc obierania Xiążęcia, obrała dnia 14 Maia Hrabię Birona, Anny Imperatorowey Rossyiskiey Podkomorzego nadwornego, i posła do Wschowy dla otrzymania potwierdzenia tey Elekcyi wysłała. Sprzeciwili się prawu temu mniemanemu przytomni Senatorowie, a Król na usilne żądania Imperatorowey i prozby Szlachty Kur-

landzkiey

Kurlandzkiey temuż Hrabi Bironowi i potomkom iego płci męzkiey Xięstwo Kurlandzkie lennem prawem oddał. Wyznaczona z teyże rady Kommissya, dla umowienia kondycyi pod którémi Hrabia de Biron to Xięstwo miał otrzymać. Dnia 12 Listopada Kommissya ta skutek swoy przez uchwalenie pewnych obowiązków na Xiążęcia Kurlandzkiego, i onychże podpisanie wzięła w Gdańsku.

Głównieysze te były, aby Xiąże w czasie i na mieyscu sobie od Króla wyznaczonym hołd oddawał, aby Katolikom wszelką w zachowaniu wiary i Nabożeństwa wolność postawiwszy, onymże Kościoł w Lipawie zbudował, aby dobra stołowe Xiążąt Kurlandzkich, ku pożytkowi teyże lenności wykupił, aby podczas woienney wyprawy do woyska Rzeczypospolitey sto ięzdnych lub 500 pieszych przystawił.

W Niemirowie na Ukrainie ziazd albo Kongres dla zawarcia pokoiu naznaczony, na który Poseł Cesarski, Moskiewski i Turecki ziechali, ale się na nic zgodzić nie mogli. Królewicz Jakób Syn naystarszy Króla Jana III w nocy z dnia 19 na 20 Grudnia w Żółkwi umarł w 70 wieku swego, pochowany w Kościele Żółkiewskim. Rok ten dla głodu po całey prawie Polsce panuiącego, i chorób cięzkich z teyże przyczyny zagęszczonych, był bardzo okropny. Do Gdańska zboże z Hollandyi sprowadzać musiano. Litwa wprawdzie takiego nie doznawała głodu ale inszą nawiedziona była plagą, gdy miasta iey stołecznego Wilna, trzy prawie czwarte części straszliwy pożar 2. Czerwca pochłonął.

1738.

Na początku roku tego Królewna Marya Amalia naystarsza córka Królewska, za Karola Króla oboyga Sycylii wydana była. Seym 6 dnia Pazdziernika zaczęty, dnia następuiącego obrany marszałkiem Rudziński Starosta Kruszwicki. Całe 6 tygodni upłynęło na rozmaitych roztérkach, do których okazyą padała zalecona aukcya woyska, i szkody w kraiach Rzeczypospolitey od przechodzącego woyska Rossyiskiego uczynione, dla których iedni wydania manifestu, drudzy nakazania pospolitego ruszenia pragneli. Tak tedy rozszedł się Seym dnia 17 Listopada. Dniem pierwey Teodor Potocki Prymas i Arcybiskup Gnieznieński umarł. Przed zaczęciem ieszcze Seymu, Król Janowi Lipskiemu Biskupowi Krakowskiemu oddawał kapelusz kardynalski. Rzeczony Kardynał ieszcze przy końcu roku przeszłego na tę godność był wyniesiony.

1739.

Gdy Xiąże Kardynał z nominacyi na Arcybiskupstwo Gnieznieńskie wymowił się, Król tę nayprzyższą w Polskim królestwie godność oddał Krzysztofowi Szembekowi Biskupowi Krakowskiemu który przed złożeniem nominacyi od Xcia Kardynała, na Biskupstwo Krakowskie był nominowany. Adam Grabowski teraznieyszy Xiąże Biskup Warmiński, a na ten czas Chełmiński otrzymał Biskupstwo kujawskie, a po nim Chełmińskie wziął Andrzey Załuski Biskup Łucki Kanclerz Koronny.

Dnia 8 Kwietnia rada Senatu odprawiona na któréy ubespieczenie kraiu od naiazdów Tatarskich, i gwałtownych werbowników, reparacya Zamków w Warszawie i w Krakowie, zachowanie bespieczne kleynotów Rpltey, i pieniężne posiłki Elblągowi i Krakowu dotąd dawane roztrząsano.

Przed tą radą dnia 20 Marca inwestyturę imieniem Xiążęcia Birona, dla słabego zdrowia osobą swoią ziechać nie mogącego, na Xięstwo Kurlandzkie odebrał Fink Kanclerz i Konsyliarz Kurlandzki, zupełną na to od Xiążęcia moc maiący.

Tegoż roku powtórna rada Senatu w Wschowie przy końcu Sierpnia odprawiona, dla złożenia

Seymu

B

R 1737 w dzień narodzenia nayświętszey Panny wdomu
na pod zamczysku gdy wszyscy powychodzili do kościoła
została tylko dla straży dziewka. Tę napadłszy żydzi
zadanym ciosem w głowę zabili i krew z niey
wytoczyli. Aby się zaś niezdawało że krwi tylko
pragnęli zabrali wszystek sprzęt drozszy. Tego
dnia schwytani przyznali się na torturach do
zbrodni; ieden z nich aby mógł uyśdź śmierci
sobie zadał drudzy wyrokiem sądu na śmierć
skazani, szarpani byli na rynku kleszczami
potem wywiezieni pod szubienicę, po odcięciu
rąk nożem żywi przebici poćwiertowani a
ćwierci na słupach przybite zostały. Żydzi
li w niedowiarstwie swoiem Kapłanom
chcącym ich nawrócić jeden rzekł: Co
wasz do moiey duszy chocby i w świnię
wlazła to niewasz nawet szkoda. Drugi
zaś jak wasz gęba nie ustanie tak
wiele gadać? Kto wasz na mnie nanio-
sł? NB wyroki te były wydane przez ma-
gistrat Jarosławski. Sierczyński w opisie Jaro-
sławia p 127 przypis (br.)

R 1743. Pracowity Franciszek Kozay blisko 50
letni czyli oczarowany czyli opętany od złego
ducha nigdy niechciał wymówić tych słów Niech
będzie pochwalony Jezus Chrystus owszem
nie cierpiał aby je drudzy mówili. Przed przy-
jazdem Sierakowskiego biskupa przemyskiego
do Jarosławia na wieś się schronił; ale na
doniesienie uczynione biskupowi przyprowadzo-
ny, namawiany był aby wyrzekł wspomnione
słowa lecz niechciał. Kazano mu mówić pa-
cierz ale w składzie Apostolskim gdy przyszło
do słów Jezusa Chrystusa opuszczał ie. Pytany
dla czego by ich niewymawiał: Ey dayże mi
pokoy odpowiedział co to potem Odesłany przez
biskupa do mieyskiego więzienia gdy przez czas
niejaki trwał w swym uporze, sądu Jarosław-
skiego wyrokiem skazany był na spalenie i na
gościńcu przemyskim za miastem na dro-
dze rozstayney na stos żywo wrzucony spalo-
ny został. Sierczyński Opis Jarosławia p 126
pod (br.)

Seymu nadzwyczaynego, do którego iednak nie przyszło, dla tego, iż przez zawarcie pokoiu
między Turkami i Moskwą, przyczyny przechodów woyska Rossyiskiego przez kray Polski,
a oraz narzekania krzywd ciespiących Obywatelów Rossyiskich zupełnie ustały.

1740.

Po radzie Senatu w Wschowie, w Czerwcu odprawioney, Seym zwyczayny 6 Niedzielny zaczął się
dnia 3 Październikа, którego dnia Karwowski Poset z Bielskiego Woiewództwa Marszałkiem obrany.
Król przez Kanclerza Wielkiego Koronnego trzy te rzeczy do obrad publicznych zalecał; pokoy, niebezpieczeń„
stwo, i obfitość, a że tego wszystkiego bez przymnożenia sił i woyska dostąpić nie można było,
Izba poselska za cel to obrad swoich wzięła, lecz gdy czas zwyczayny bez żadnego skutku upły„
nął; Seym daremnie rozszedł się. Przed końcem Seymu Król w Izbie Poselskiey przez trzech Se„
natorów o śmierci Karola VI. Cesarza i potrzebie swoiey wyiechania do Saxonii dla obięcia namiest„
niczych Cesarstwa rządów doniósł.—

Tenże rok smutny bardzo Kurlandzkim obywatelom był. Anna Imperatorowa Rossyiska przed
śmiercią Państwo swoie i następstwo po sobie na tron Rossyiski przyznała Iwanowi dziecięciu
ledwie trzy miesiące maiącemu. Synowi Antoniego Ulryka Xiążęcia de Brunswick-Bewern i
Anny Xiężniczki Meklemburskiey Córki Katarzyny Xiężney Meklemburskiey Siostry starszey
Imperatorowey Anny. Przytym też Anna Imperatorowa umieraiąc, Xiążęcia Kurlandzkiego Opie„
kunem młodego Iwana i Regentem Państwa pokiby Iwan lat 16 nie doszedł namianowała.
W krótce po śmierci Imperatorowey za powodem niektórych tak wielkiey władzy Xiążęcia Kurlandz„
kiemu zazdroszczących, spisek uczyniony na oddanie Regencyi matce Iwana. Zaczem Xiążę Biron
dnia 20 Listopada w Pałacu swoim aresztowany, o sprawowanie Państwa na pozór, a rzeczywi„
ście iż w wielkiey i Imperatorowey Anny łasce zostawał, sądzony i do Syberyi roku następuiąc„
cego, z żoną i dziećmi postanowiony był. W roku 1742 pozwolono mu z Syberyi powrócić do Moskwy
i w Jarosławiu pod aresztem acz nie naprzykrzonym mieszkać.—

1741.

Król przez cały ten rok w Saxonii zostawał, częścią Cesarstwa interesami, częścią podiętą przeciw Król„
owey Węgierskiey o sukcessyą Austryacką woyną zatrudniony. W Polsce zupełna spokoyność
kwitnęła, wyiąwszy niektóre partykularne z prywatnych osób namowy podniesione konfederacye,
zwłaszcza w ziemi Chełmskiey i w Woiewództwie Podolskiem, które iednak za staraniem
Biskupa Krakowskiego i Xiążęcia Woiewody Ruskiego uspokoione były; iako w szczególności
z recessu Romanowskiego Podstolego Chełmskiego Marszałka wzmiankowaney Konfederacyi
Chełmskiey, i godności tey i Konfederacyi odstępuiącego, pokazuie się.

Xiążę na Brunświku-Luneburski o otrzymanie Xięstwa Kurlandzkiego starał się, stany
iednak Kurlandzkie skłonność swoię do przyięcia iego za Pana oświadczywszy, cały ten interes
do woli Królewskiey odłożyły, i tym umysłem posła do Króla wysłały.—

1742 – 43.

Rada Senatu w Wschowie dnia 16 Maia zaczęta, w którey Król, podczas swoiey w Polsce niebyt„
ności, spokoyności wewnętrzney nienaruszone zachowanie Xiążęciu Prymasowi Senatorom
i Ministrom zalecił. Uchwalono oraz wysłanie Posłów do Turek, do Tatarów i do Moskwy
z upomnieniem się o nadgrodzenie krzywd wyrządzonych. Naznaczono na reperacyą Okopów
Kamienieckich 16000 Zło: z Skarbu Koronnego, ponieważ Król dla woyny Niemieckiey pod„
iąc się takowego nakładu nie mógł. Dla tey że przyczyny to iest trwaiącey ieszcze woyny Nie„
mieckiey, Seym zwyczayny Roku 1742 przypadaiący do dwóch lat był odłożony.

1744.

Wszczęło Chłop poddany z Starostwa Krzyczewskiego, pod pozorem i poniekąd z przy„
czyny gwałtownego uciemiężenia od żydów, chłopów wiele zbuntowawszy w pomienionem
Starostwie i przyległych krajach wielkie gwałty czynił, żydów zwłaszcza zabiiaiąc. Ta kupa
buntowników do takiey przyszła zuchwałości, iż na zamek Krzyczewski acz bez skutku
uderzyćważyła. Wszakże za staraniem Xiążęcia Radziwiłła na ten czas Podczaszego Litew„
skiego Starosty Krzyczewskiego, buntownicy przełamani, i surowie skarani byli. Zachodzące
roszczki o Xięstwo Słuckie i należące do niego dobra w Litwie między Elektorem Palatynem
Renu i Domem Xiążąt Radziwiłłów, szczęśliwie uspokoione pod obowiązkiem wypłacania

od Domu

od Domu Radziwiłłów przeniesiony znaczney summy. Dom wielce wsławiony, i starożytny od
Xiążąt Litewskich rodzący Korybutów Wiśniowieckich, przez śmierć Xiążęcia Michała Wiśnio„
wieckiego ostatniego tey Familii całe ustał. Król do Warszawy dnia 2 Czerwca przybył
z Saxonii, nastąpiły potym częste o przyszłym Seymie rady.
Seym zaczął się dnia 5 Października w Grodnie. Obrany w przeciągu pół trzeciey godziny
Marszałkiem Ogiński Pisarz W. X. L. Starosta Oszmiański Poseł z Woiewództwa
Witebskiego. Ten pośpiech nic do otrzymania szczęśliwego Seymu tego skutku
nie pomógł, zaszły albowiem, żadnym nayznakomitszych osób staraniem nie
ukoione względem pomnożenia woyska urazy, zwłaszcza iż się w przyległych
kraiach woyna szerzyła, niektórzy nawet sądzili iż ten tylko interes na Seymie
roztrząsać należy. Lecz gdy do sposobów wykonania tych zamysłów przyszło,
wielkie powstały kłótnie. Pomnożone te były podeyrzeniem na niektórych Posłów
iż się przekupić dali, owszem iawnem tego zarzuceniem. Na takowych roztyrkach,
gdy sześć tygodni upłynęło, Seym bez skutku rozszedł się. Sekretarzem Seymu
tego był Ignacy Łopaciński Stolnik Brzeski, po którym wiele się w różnych
Bibliotekach pism zostało, pokazuiących osobliwszą iego do uprawowania publicznych
interesów biegłość. Nastąpiła rada Senatu, na którey pokoy wnętrzny opatrzono. Po
którey radzie Król do Niemiec za odebraną wiadomością o śmierci Karola VII Cesarza
pospieszył.

1745 – 1746.

W roku 1745 księgarnia publiczna w Warszawie założona od Jędrzeia Załuskiego
Biskupa Chełmińskiego Kanclerza Koronnego, a w roku następuiącym Biskupa Kra„
kowskiego i od Brata iego Józefa Załuskiego Referendarza na ten czas Koronnego,
a teraz Biskupa Kiiowskiego, i ku powszechnemu pożytkowi otworzona i do używa„
nia wszystkim pozwolona.
Rok 1746 Familii Królewskiey troiakim ślubem wielce był szczęśliwy, to iest Króle„
wica naystarszego Fryderyka Chrystyana z Maryą Antonią Córką Karola VII Cesa„
rza, Królewny Maryi Anny z Xiążęciem Elektorem Bawarskim, i Królewny Maryi
Józefy z Ludwikiem Delfinem Francuskim. Margrabia des Issarts Posłem od Króla
Francuskiego z tey okazyi naznaczony listy odebrał kredencyalne w których Polskiemu Kró„
lowi (co nigdy ieszcze Francya nie czyniła) tytuł Majestatis był dawany. Seym
zwyczayny na ten rok przypadaiący zaczął się w Warszawie dnia 3 Października.
Xiążę Lubomirski Starosta Kazimierski Poseł Rawski, iednostaynemi głosy obra„
ny był Marszałkiem. Rugi i precedencya Woiewództw niektórych przyczyną były
wielkich rozterków do dnia 14 tegoż miesiąca trwaiących, ale i te szczęśliwie uspokoione
były. Daleko większe były kłótnie o pomnożenie woyska i opatrzenie onemu należytey za„
płaty, także o rewizyą gruntów od których podatki płacone bydź miały, i naznaczeniu
do tego Lustratorów. Te interessa cały czas tak w publicznych, iako i w prawincyalnych
sessyach zabrały, do dnia 14 Listopada, który ostatni był Seymu. Już zgoda na wszystkie
prawie proiekta zaszła, iuż te podpisane były; same tylko zostawały Litewskie proiekta,
których bez świecy czytać nie można było. Sprzeciwiali się niektórzy przyniesieniu świateł,
i gdy mimo ich wolą przyniesione było tak wrzawa powstała, iż Marszałek Izbę pożegnać
i seymowaniu nieskutecznemu koniec uczynić musiał, nie bez narzekania ciężkiego, a
prawie przeklinania tych którzy przyczyną byli pozbawionego skutku Seymu.
Tegoż roku Król Pruski wydał i ogłosił publiczny manifest w którym przyiaźń nienaruszo„

nay

nienaruszoną obiecywał, daleką od wszelkich zamysłów Koronie Polskiey przeciwnych lub szkodliwych.

1747–1748.

Rok 1747 spokoynie upłynął, na końcu onego i na początku roku 1748 woysko Rossyiskie na pomoc Austryakom ciągnące, do granic Rzpltey wkroczyło, i z Litwy do Krakowa z tamtąd ku Szlązkim granicom udało się. Król Angielski prosił o pozwolenie przeyścia dla woyska Rossyiskiego, Król August na tę prozbę żadney nie odpowiedź dał iż ta rzecz do całey Rzpltey należy. Po zawartym zaś w tymże roku 1748 w Akwisgranie między woiuiącemi potencyami traktacie to i woysko tymże traktatem do Inflant powróciło.

Seym zwyczayny dnia 7. Października zaczął się. W przeciągu dwóch godzin obrany Marszałkiem Starosta Dębowiecki Poseł Ruski. Początki onego dosyć były spokoyne, lecz w dalszym przeciągu wielkie zaszły sprzeczki, mianowicie o cło Brzeskie Litewskie, tak dalece, że gdy przepisany prawem czas upłynął, Seym daremnie rozszedł się. Między propozycyami na ten Seym od tronu podanemi, były też i te, aby manufaktury przynaymniey niektóre po miastach założone były, aby moneta zagraniczna własnej wag. dzielności porównana była, aby dla tym większey cyrkulacyi pieniędzy góry Olkuskie otworzyć, etc.

Niektórzy Senatorowie i Posłowie, na tym Seymie króla prosili, aby Królewica Xawiera do Polski sprowadził, i w niebytności nawet swoiey onego w tym kraiu zostawił. Na tymże Seymie wiele proiektów znakomitych, za powszechną zgodą uchwalonych i iuż podpisanych było, iako to proiekt Kommissyi Ekonomiczney Skarbowey w Koronie i w Litwie, proiekt naznaczaiący początek Seymów zwyczaynych na Poniedziałek, po S. Bartłomieiu. Nastąpiło Senatus Consilium na którym złożenie Seymu nadzwyczaynego woli Królewskiey zostawiono.

Ten rok wielce był dla Polski nieszczęśliwy z przyczyny ciężkiego na Ukrainie głodu, częstych pożarów które w Wilnie, Lwowie, Brześciu Litewskim, Witebsku, Winnicy, Szkłowie wielką szkodę uczyniły, także szarańczy która po różnych mieyscach wszystkie zboża w niwecz obróciła, i zaraźliwey między bydłem rogatem wszczętey choroby. W tymże roku zaczęły się skargi Mieszczan Gdańskich przeciw Magistratowi, które Wernicke Mieszczanin Gdański z niemałą żwawością utrzymywał.

1749.

Na początku roku tego Król Uniwersały na Seym nadzwyczayny podpisał, z akomplementum iednak co do czasu tego Seymu i bez daty. Tych uniwersałów podpisania pochop dało niektórym Senatorom do podania Królowi na piśmie memoryału, w którym ci Senatorowie uskarżali na to, iż rzeczone Uniwersały bez wiadomości Senatorów i Ministrów stanu ogłoszone były, iż niektóre uszczypliwe i sławie dobrych patriotów ubliżaiące wyrażenia zawierały, iż niektóre tylko osoby i Trybunałami i łaskami Królewskiemi władaią. Wszakże memoryału tego, iak szczupła była ważność z tąd się pokazuie, iż ci samiż od których złożony, ogłoszony, i podany był podpisać się do niego nie chcieli. Ci zaś byli Kasztelan Krakowski, i Woiewodowie Sandomirski i Bracławski. Przy ufundowaniu Trybunału Koronnego w Piotrkowie, wielkie roku tego kłótnie były, tak dalece iż do oręża i iawnych gwałtów przyszło przez co niesłychanym w dzieiach Polskich przykładem, tenże Trybunał był zerwany. Były i poprzedzaiących lat

niektóre

niektóre wynikaiące z przeciwnych sobie stron usilności, niesnaski, lecz tego roku nad wszystkie inne czasy, z niewypowiedzianą pragnących sprawiedliwości korzyścią górę wzięty.

Naznaczona na uspokoienie Gdańskich Kłótni Kommissya, za staraniem Xiążęcia Biskupa Warmińskiego nayprincypalnieyszego Kommissarza skutek dosyć pomyślny otrzymała. Dekret Królewski, od dnia 11 Listopada znoszący akcyzę na chleb, i piwo, i trzecią część akcyzy na wino, przyjęty był od Magistratu, który też przyrzekł część garnizonu umnieyszyć dla uczynienia folgi Mieszczanom. Kommissya ta szczęśliwie się w Listopadzie zakończyła.

1750.

Rozterki wnętrzne coraz się bardziey pomnażaiące, gdy Królewskiey w Polsce przytomności wyciągały. Król na żądze Narodu całego nakłaniaiąc się dnia 24 Kwietnia z Sasonii do Warszawy przyjechał. Dnia 4 Maia była rada Senatu na którey Seymu nadzwyczaynego potrzebę uznano. Wacław Rzewuski Woiewoda Podolski złożywszy Woiewództwo, Posłem z ziemi Chełmskiey został. Stało się to z namowy Dworu mniemaiącego iż miłość powszechna którą sobie ten Pan ziednał, nayskutecznieyszym środkiem być mogła do otrzymania skutku pomyślnego następuiących obrad Seymowych, zwłaszcza że za iego staraniem Seym Pacificationis w r. 1736 był doszedł. Zaczął się więc Seym nadzwyczayny dnia 4 Sierpnia, lecz za uporem niektórych posłów głosy zabieraiących, a innych na te głosy nie pozwalaiących czasu strawieniem nie przyszło do obierania Marszałka, a dnia 7. Sierpnia Wydżga Poseł Bełzki protestacyą uczyniwszy, manifest do grodu Warszawskiego zaniósł, i sam z mieysca obrad wyiachał. Trwały iednak in passivitate Sessye w nadziei wskrzeszenia Seymu do dnia 18 Sierpnia, kresu Seymowi temu naznaczonego, którego starey laski Marszałek Izbę pożegnał. Dnia 19 tegoż miesiąca, Poseł Chełmski Rzewuski, znowu od Króla Woiewództwo Podolskie otrzymał. Dnia 26 Sierpnia nastąpiła Rada Senatu, na którey następuiące punkta głównieysze uchwalone były; Aby w upatrzonym czasie złożony był Seym nadzwyczayny; aby Haydamakom w kray Rzpltey wpadaiącym, społnemi z Moskwą siłami dawano odpór; aby Król do Imperatorowey Rossyiskiey posłał przyczyniaiąc się za Xiążęciem Kurlandzkim Bironem, etc. Król dla zerwanego Seymu zasmucony, tę miał przed swoim do Sasonii wyiazdem pociechę, iż Trybunał Piotrkowski należycie ufundowany widział, przez iednomyślne Xiążęcia Sanguszka Marszałka Nadwornego Lit. do Marszałkowskiey laski Trybunalskiey obranie.

1751.

Rozterki między Magistratem Gdańskim i Mieszczanami, zwłaszcza względem sposobu obierania urzędu Mieyskiego zachodzące, mimo wszystkie Króla starania uspokoione nie były, owszem bardziey się tego Roku pomnażać zaczęły. Wernicke znowu do Drezna od Mieszczan posłany był dla otrzymania prędkiego tey sprawy uspokoienia.

Król surowy w tey mierze wyrok pod datą 24 Lutego wydał, którym dawnieyszy 20 Lipca Roku przeszłego uczyniony potwierdził. Lecz kiedy i ten mało pomógł, Król Kanclerzowi, i Podkanclerzemu uspokoienie tych Kłótni zlecił, którzy w Miesiącu Grudniu do Gdańska przybyli.

1752.

Dnia 4 Lutego ogłoszony był dekret sądów zadwornych Królewskich, w sprawie między Magistratem i trzecim stanem albo mieszczanami Gdańskiemi. Tym dekretem potwierdzony był wyrok Królewski roku 1750 wydany, a Magistrat za uporne onemu sprzeciwienie się do Sądów Relacyinych na odniesienie należytey kary odesłany. Ta sprawa Magistratowi na 537000 Mieszczanom na 623,480 kasie zapaśney 368.000 złot: kosztowała. Król z Sasonii do Warszawy 1. Września przyjechał z Królewicami Xawerem i Karolem, a na początku miesiąca Października w Grodnie stanął. Dnia 2 tegoż miesiąca zaczął się Seym zwyczayny. W przeciągu 2 godzin obrany był Marszałkiem Koła Rycerskiego

Massalski

Massalski Starosta i Poseł Grodzieński. Dnia 4 tegóż miesiąca nastąpiło Izb obudwoch złączenie. Dnia 5 czytane były pakta konwenta i propozycye od Tronu ściągaiące się do aukcyi woyska, korrektury Trybunałów, otworzenia gór kruszcowych Olkuskich, założenia manufaktur, pomnożenia handlu, podźwignienia miast, konferencyi z ministrami cudzoziemskiemi, odmienienia czasu seymowaniu naznaczonego etc. Dnia 6 pieczęci wakujące oddane były, większa Lit: Xiążęciu Michałowi Czartoryiskiemu dotąd Podkanclerzemu W. X. L. Ministrowi nieźmiennych w Rzeczypospolitey zasług. Mnieysza Michałowi Sapieże dotąd Woiewodzie Podlaskiemu. Do dnia 14 były wota Senatorów i Ministrów, także Audyencye deputowanych od woyska. Tegóż dnia Postowie do Izby swoiey powrócili. Tamowane zatym do dnia 20 tegóż Miesiąca były obrady od Swidzińskiego Stolnika Inowrocławskiego a Posła z Województwa Bracławskiego, domagaiącego się wykonania obietnic Królewskich względem odebrania urzędów i Administracyi Dyssydentom i Cudzoziemcom, umnieyszenia woyska Saskiego w Polsce zostaiącego do 1200 ludzi iak pakta konwenta określiły, i rozdania na tym Seymie pozostałych wakansów. Dnia zaś 20 tenże Poseł z Marbutkim i Posłem Sochaczewskim solemną uczynili protestacyą. Następuiące sessye zaprzątnione były słuchaniem Relacyi postów z perswazyą do Mokrskiego posłanych, którzy go nie znalazłszy, o zaniesionym przez niego manifeście donieśli. Zatym dnia 26 tegóż miesiąca pożegnaniem Izby od Marszałka Seym był zakończony.

1753.

Król JeMć szczęśliwie nam teraz panuiący, na Starostwo [illegible] wieździ. Sprzeczki nieiakie od szczególnych osób początek biorące, a potym do wielu rozciągaiące się, między Stanem Duchownym i Swieckim wszczęte, rychło przytłumione zostały.

1754.

Officerowie Półku Ordynacyi Ostrogskiey, także część Obywatelów Województw Wołyńskiego i Bracławskiego, manifest zaniosą przeciw podziałowi Ordynacyi Ostrogskiey od Xiążęcia Sanguszka Marszałka Nadwornego Lit: uczynionemu. Na manifest pomienionego Xiążęcia Dubno z rozkazu Hetmanów W: Kor: i W. Litewskich woyskiem Rzpltey osadzone. Król z Drezna do Warszawy przybył 21. Czerwca. Seym zwyczayny zaczął się 30 Września, zerwany przed obraniem Marszałka, przez Strawińskiego Stolnika i Posła Starodubowskiego. Marszałek laski starey Królewskim obiecał imieniem, iż Król stosuiąc się do Manifestów Województw, ziem i powiatów rozerwaniu Ordynacyi Ostrogskiey przeciwnych, tyż Ordynacyi administracyą miał naznaczyć. Jakoż Kommissya do tey administracyi rzeczywiście naznaczona była, i w Dubnie w miesiącu Grudniu pod prezydencyą Xiążęcia Biskupa Krakowskiego zaczęła się.

Strawiński Poseł Starodubowski w Manifeście swoim bieg Seymu tamuiącym przekładał, iż postanowienie administracyi na dobra Ordynacyi Ostrogskiey, sprzeciwia się prawom fundamentalnym i nayistotnieyszym Narodowym ponieważ dobra ziemskie stanu Szlacheckiego zostałyby pozbawione prerogatyw swoich i bezpieczeństwa podlegaiąc administracyom, bez poprzedzaiącego sądowego wyroku. Nadto iż Rzeczpospolita recessem Seymu 1677. sobie zostawiła władzę osądzenia iśli Ostrogskie dobra są Ordynacyą lub nie, zaś wielkie władzy teyże Rzeczypospolitey stałoby się ubliżenie gdyby pomienione dobra miały podlegać dyspozycyi wynikaiącey z sądu nie od Rzeczypospolitey naznaczonego. Nakoniec iż za ustanowieniem takowey administracyi, nigdyby się spodziewać nie można pomyślnego Seymów skutku, ponieważ sami Administratorowie częścią dla dłuższego z Administracyi korzystania, częścią dla uniknienia rachunków, staraliby się aby zrywane były. Jak w racyach swoich gruntowny był ten Manifest, pokazało się w lat czterech potym iako na mieyscu swoim obaczymy.

1755.

Na radzie Senatu w Maiu w Wschowie odprawioney, różne urzędy wakuiące rozdane były, między któremi Stolnikostwo Lit: Królowi JeMci szczęśliwie nam teraz panuiącemu oddane było. Na tey radzie naznaczony do Porty Ottomańskiey Poseł z powinszowaniem Cesarzowi wstępu na Państwo.

1756.

Seym zwyczayny nie mógł być odprawiony dla zabawionego wszczętą w Niemczech woyną Króla, który po opanowaniu od Pruskiego woyska państw swoich dopiero dnia 27 Października do Polski przybył. Fundowanie Trybunału w Litwie iako i poprzedzaiących lat nie bez trudności było, tak i w roku tego wielkim podległo niezgodom zdawało się; wszakże za staraniem gorliwych o dobro Oyczyzny

Oyczyzny patriotów wszystko to uprzątnione zostało co trwożyć obywatelów mogło. Przy końcu roku tego Rossyiskie woysko nadwierz Austryakom idące do Polskich krain weszło. Król JMC. szczęśliwie nam teraz panuiący odebrał order orła białego dnia 8 Grudnia w Charakterze Posła Pełnomocnego do Petersburga wyiechał. Wszczęta woyna, i imie Króla, i Królestwa tyczące się okoliczności powodem do tego Poselstwa były. Lecz taiemnieysze w tym były Boskiey Opatrzności urządzenia, ku uszczęśliwianiu Polskiego Narodu zmierzaiące, przez pokazanie Sąsiedzkiemu i Przyiaznemu Polsce Narodowi godnych Korony przymiotów osoby na to poselstwo wysadzoney.

1757

Woysko Rossyiskie przez kray Rzeczypospolitey, zwłaszcza przez Inflanty, Żmudź, i Litwę do Prus pod kommendą Feldmarszałka Apraxina ciągnie. Królowa w Dreznie dnia 17 Listopada wieku lat 57 umiera. Sandomierz miasto dnia 22 Kwietnia, a Warta miasto w Woiewództwie Sieradzkiem leżące w tymże miesiącu ciężką przez ogień klęskę poniosły. Tego roku równie iako i w poprzedzaiącym i w następuiących, różne osoby, i zgromadzenia wzgląd maiąc na zniszczony kray Saski, a przez to umnieyszone Króla dochody, dona gratuita ofiarowały. Miasto Gdańsk z strony swoiey 50000 talarów ofiarowało.

1758.

Kommissya administracyi Ordynacyi Ostrogskiey z woli Królewskiey skassowana dnia 16 Maia. Dobra tejże Ordynacyi Xiążęciu na ten czas Marszałkowi Nad. W. X. L. przywrócone, aby tak ie trzymał iak przed tranzakcyą Kolbuszowską. Nie mała podobno do zniesienia tey Kommissyi, była pobudką z zataienia wyprowadzony na światło manifest Xiążęcia Janusza Ostrogskiego Kasztelana Krakowskiego kassuiący dawnieysze tranzakcye swoie na zatożenie Ordynacyi uczynione.

Dnia 2 Październiká zaczął się Seym zwyczayny, Marszałkiem Koła Rycerskiego na drugiey dopiero Sessyi obrany Małachowski Krayczy Koronny, Poseł Łęczycki. Dnia 5 tegoż miesiąca tamowane były obrady od Podhorskiego Posła Wołyńskiego. Sesye w nadzieie powrotu iego, do dnia 10 tegoż miesiąca trwały, lecz po dalszey wiadomości o uczynionym przez niego manifeście, i oddaleniu się iego z Warszawy, Izba od Marszałka była pożegnana.

Sławna po zerwanym Seymie Senatu rada, na którey drugi punkt dodany Senatorom do rozstrzygnienia, za cel miał uspokoienie obywatelów Xięstwa Kurlandzkiego, bez rządu prawego, i bez Xiążęcia zostaiących. Usilne przekładania i uwagi Senatorów niektórych i Ministrów, prawa wiadomością, i Oyczyzny miłością zaszczyconych, dowodzących iż dyspozycya Kurlandyą, nie iednemu, lub dwom lecz wszystkim trzem Stanom należy; iż konstytucya R. 1736 na raz tylko ieden Królowi Xięstwem Kurlandyi disponować pozwoliła, że i inne przestrogi (których się, w krótce potem doskonała gruntowność pokazała) nie mogły temu przeszkodzić aby Senatu część znacznieysza od zdania Dworu nie nakłoniła się pozwalaiąc, aby Królewiczowi Karolowi u Rossyiskiey Imperatorowey wtedy panuiącey łaskę, u niektórych obywatelów Kurlandyi affekt maiącemu, to Xięstwo oddane było. Diploma na to prowizyonalne, pod pieczęcią większą Koronną, a mnieyszą Litewską, temuż Królewiczowi Kanclerz W. Kor. oddawał.

1759.

Inwestytura Królewica Karola na Xięstwo Kurlandzkie z wielką wspaniałością na początku Roku tego odprawiona, krótko trwaiącą radość Dworu przyniosła.

Woyska Rossyiskie w Polsce staiące, lub przez nią ciągnące, dały pochop woyskom Pruskim do wkraczania w kray Rzeczypospolitey, nie bez szkody i uciemiężenia Obywatelów zwłaszcza Woiewództwa Poznańskiego.

Adam Komorowski Prymas dnia 2 Marca w Skierniewicach umarł, dnia 11 tegoż miesiąca mianowany na prymacyalną godność Władysław Łubieński na ten czas Arcybiskup Lwowski, którego troskliwe starania, i przezorne prace w następuiącem

bez Królewicza

bezkrólewiu wszelkie od Rzeczypospolitey niepomyślności odwrócił, i Oyczyznę całą niezmiernego szczęścia nabawił, przez rządne i spokoyne, i w ostatniey potomności pamiętne wyniesienie na tron Stanisława Augusta własnego swoiey i powszechney Oyczyzny Oyca.

Wszczęte rozterki od kilku lat między żydami Talmudu trzymaiącemi się i onemuż przeciwnemi, tym się roku tego zakończyły że się część wielka Anti-Talmudystów, z Polski z Turek, z Multan i Węgier do wiary Chrześciańskiey nawróciła. Ci nawrócić się pragnący żydzi przez podane Suppliki Królowi i Prymasowi iako y wprzód Arcybiskupowi Lwowskiemu protekcyi i przyspieszenia Chrztu dopraszali się. W czym zupełnie żądzom ich dogodzono.

Matka Króla JMci szczęśliwie nam panuiącego z Xiążąt Czartoryskich Poniatowska Kasztelanowa Krakowska dnia 27 Października z powszechnym wszystkich żalem umiera.

1760.

Xiążę Prymas współziomków swoich miłością wzbudzony pisze do dworu Petersburskiego prosząc o wyznaczenia Kommissyi na rozeznanie i nadgrodzenie krzywd przez przechody żołnierskie woyska Rossyiskiego w Polszcze wyrządzonych. Prozba ta nie odniosła skutku, otrzymała przez wyznaczenie tey Kommissyi, która iuż dawniey w Litwie ustanowiona była.

Brat Hana Tatarskiego do Polski uciekł. Han o wydanie onego, z groźbami pisze, ale za staraniem Podolskiego Namiestnika Kor: Posła w Carogrodzie Polskiego, roku iescze przeszłego na powierzaiąc nawemu Sułtanowi wstępu na Państwo wyprawnego, i Hrabi de Vergennes Posła tamże Francuzkiego, groźby te skutku nie miały, i sprawa cała była zagodzona. Jakób Józef Frank, Herszt Anti-Talmudystów nawróconych więzy w Częstochowie, z przyczyny iż niezwyczayney czci oświadczenia od współtowarzyszów swoich odbieraiąc, do wiary Chrześciańskiey wiele błędów przyłączać zdawał się. Tegoż i innych nawróconych żydów z wielką pilnością przez dni 20 z rozkazu Duchowney zwierzchności examinowano.

Dnia 25 Sierpnia pożar straszny w Gnieźnie i część wielką miasta i wspaniały a dostoynością naypierwszy w Polsce i w Litwie Kościół Katedralny pochłonął. Seym zwyczayny dnia 6 Października w Warszawie zaczęty, przed obraniem Marszałka zerwany od Rzewuskiego Posła Podolskiego.

1761.

Pułkownik Putzkiów z strony Rossyiskiey, a z Polskiey strony Wyhowski Pułkownik woysk kor: Stolnik Czerwonogrodzki, wyznaczeni kommissarze na rozeznanie krzywd Obywatelom Polskich krain od woyska Rossyiskiego wyrządzonych, kommissyą tę zaczynaią w Toruniu dnia 18 Maia.

Seym nadzwyczayny iedynie dla wynalezienia sposobów zabieżenia złey monecie po kraiach Polskich szerzącey się naznaczony, zaczął się dnia 27 kwietnia, rozszedł się nieskutecznie przed obraniem Marszałka dnia 2 Maia. W tym zerwanie Seymu tego, od przeszłych różniło się iż tamuiący obrady posłowie w Manifeście swoim dowodzili iż przeciw prawu bez poprzedzaiącey rady Senatu był złożony. Na radzie Senatu dnia 13 tegoż miesiąca zaczętey drugi do rozstrzygnienia podany był punkt; iakimby sposobem po niedoszłym Seymie zabieżec można było złey monecie, niezmierną klęskę kraiowi przynoszącey. Co pieczołowitości Podskarbich wielkich obudwóch narodów zostawiono.

Han Tatarski Kozaków wałęsaiących się, i po stepach Tatarskich koczuiących zabiera do woyska swego. Tegoż czasu Koszowego którego Sicz obierała zrzucono, a dano Generała, Kozakiew

Kiew

Kozaków Siczowych ściśle wstępach swoich trzymaiącego, z tych dwóch przyczyn pogranicze od naiazdów Haydamackich przez czas długi naprzykrzaiących się zupełnie uwolnione zostało. Królewic Klemens stan Duchowny obiera; w Warszawie od Nuncyusza pierwsze święcenie bierze, wkrótce potem tenże Królewic Frysyngeńskim, i Ratysbońskim w Niemczech Biskupem był obrany.

Podskarbi W. Kor: zadosyć czyniąc obowiązkom urzędu swego, ogłasza 12 Września pierwszą złey monety w Polsce redukcyą.

Dnia 28 Października ogłoszona powtórna redukcya na złą monetę, obiaśniaiąca pierwszą porównanie czyniąca z redukcyą od Podskarbiego W. Lit: w Litwie 20 Lipca uczynioną a 19. Października obiaśnioną.

Oprócz tych redukcyi były inne partykularne ogłoszone podług okoliczności pokazuiących się złych iakich nowego gatunku pieniędzy.

Zatem handel pieniężny, uszczerbek wielki Obywatelom Kor: Polskiey przynoszący, pod surowemi karami od Podskarbich zakazany. Józefa z Wesslów Sobieska Królewica Konstantego pozostała Wdowa, na początku roku tego w Warszawie umarła.

1762.

Dnia 5 Stycznia Imperatorowa Rossyiska Elżbieta przeniosła się do wieczności. Śmierć ta iako w Europeyskich interessach wiele odmiany sprawiła, tak też interess Xięstwa Kurlandzkiego cale przemieniła.

Po iey śmierci Następca Piotr III Xiążęcia Kurlandzkiego Birona zupełnie uwolnionego uznał za prawego Xiążęcia Kurlandzkiego, a oraz Stanom Kurlandyi wszelką w utrzymaniu praw ich i swobód pomoc obiecał. Seym Stanów Kurlandzkich w Mitawie Roku przeszłego z niemałem zamieszaniem zaczęty w tym zaś roku spokoyniey przepędzony, zdawał się na stronę Królewica Karola przychylny, kiedy odebrana wiadomość o uwolnieniu Xiążęcia Birona, i uznaniu iego od Dworu Petersburskiego, wielką w umysłach Kurlandczyków sprawiła odmianę.

Dnia 20 Lipca wydany był od Xiążęcia Ernesta Jana Manifest, ogłaszaiącym Stanom Kurlandzkim iż Xiążę rzeczony nie tylko prawa swego do Xięstwa nieodstępuie, ale owszem utrzymać ie wszelkiemi chce sposobami. Imperatorowa Katarzyna II po złożeniu Piotra III wstąpiwszy na tron Rossyiski przyczyniła się za pomienionym Xiążęciem do Króla przez list pisany 3 Sierpnia. Dnia 4 Października zaczął się Seym zwyczayny który przed obraniem Marszałka dnia 7 tegoż miesiąca rozszedł się. Na tym Seymie gorliwi o ważność praw narodowych Posłowie, mocno sprzeciwiali się temu iż między Posłami, to iest w zgromadzeniu stanowiących prawa, znaydowali się którzy zwyczaynym przez otrzymanie Indygenatu trybem między Polską Szlachtą nie byli policzeni. Jak ten zarzut był sprawiedliwy i gruntowny tak zła i niegodziwa nań była odpowiedź, kiedy niektórzy czyli to przez zbyteczne przywiązanie, czyli przez zuchwałość na wielkich nadziejach wspartą, do oręża na mieyscu obrad publicznych rzucili się i rozruchu wielkiego, aż w Króla potym uspokoionego przyczyną byli. Szymakowski poseł Ciechanowski manifestem swoim dalszy bieg Seymu zatamował, trzy tego daiąc przyczyny; Pierwszą: Nie obranie Marszałka dnia pierwszego podług prawa. Drugą: Narażenie przez dobycie oręża bespieczności publiczney. Trzecią: Przeszkody i gwałty woyska Moskiewskiego. Wynikneły po Seymie różne manifesta z których ieden nayznakomitszy przeciw zerwaniu Seymu i przyzostawieniu urzędów Polskich od Cudzoziemców Indigenatu nie maiących. Dnia 25 Października zaczęła się Rada Senatu, z którey resultatum te głównieysze punkta zawierało 1mo Naznaczenia Seymu nadzwyczaynego w upatrzonym [skreślone] czasie wygodnym; na którymby sposoby skutecznego rad zawarcia obmyślono. 2do Marszałkom wielkim zlecono pilne weyrzenie i inkwizycyą na tych którzy dobycia szabel w Izbie Poselskiey przykład innym dali 3tio Zabiegaiąc złey monecie, aby miasta Pruskie, ieżeliby prawa swego użyć chciały, czyniły to pod dozorem Podskarbiego W. Kor: tak żeby moneta tylko dobra podług konkat 1717. wychodziła. Rozterki z Miastem Gdańskiem w r: 1761. ieszcze wszczęte wzięciem do więzienia Pana Wernicke

w Roku

w roku tym zakończone były. Pomieniony Wernicke zadawał Magistratowi, iż w płaceniu połowego nie małą Królewskiemu Skarbu uczynił szkodę. W r: 1761. Referendarz Duchowny Kor: wysłany był do Gdańska dla roztrząśnienia tey rzeczy. Miasto Gdańsk sądząc iż takowy sąd Kommissarski sprzeciwia się prawom iego i wolnościom przyiąć go nie chciało. Po różnych sprzeczkach i rozterkach stanęła w tym roku ugoda mocą którey Magistrat Gdański obowiązał się pewną summę ratami Królowi wypłacić.

Śmierć wielu zasłużonych w Oyczyźnie osób. Jako to Stanisława Poniatowskiego Kasztellana Krakowskiego na całą Europę od początku wieku tego wsławionego, Oyca Króla JMci szczęśliwie nam teraz panuiącego 23 Sierpnia. Jana Małachowskiego Kanclerza W. Kor: 25 Czerwca. Michała Xiążęcia Radziwiłła Woiewody Wileńskiego Hetmana W. W. X. L. 22 Maia. Miasto Mińsk w W. X. Lit: przez ogień wielką klęskę poniosło dnia 7 Czerwca.

Tegoż roku zaszły niejakie z Krymskiemi Tatarami rozterki od szczególnych osób początek biorące. Tatarowie mieniąc się być ukrzywdzonemi, nie bez pogróżek nadgrody domagali się, sprawa ta naostatek z niemałą iednak trudnością i Skarbu wycięczeniem uspokoiona była.

1763.

Na dobra stołowe Xiążęcia Kurlandzkiego z rozkazu Imperatorowey Rossyiskiey sekwestr włożony. Rossyiski w Mitawie Rezydent Simolin listami swemi wszystkich tych dóbr administratorów obwieścił, aby dochody wszelakie pod utratą urzędu swego do kassy Imperatorowey Jey JMc znosili. W krótce potym ogłoszony był memoryał Imperatorski, wyrażaiący przyczyny dla których Rossya do Kurlandzkiego interesu wchodząc, pomoc i obronę Xiążęciu Bironowi dawała te zaś były, iż Xiążę pomieniony żadnego się występku nie dopuścił dla którego by hołdu miał być pozbawiony, iż ani sądzony, ani wysłuchany nawet w tey sprawie nie był, iż prawo przyrodzone, i dobre sąsiedztwo wyciąga aby obrona przeciw gwałtu i niesprawiedliwości, Xiążęciu i stanom Kurlandzkim dana była, iż Kurlandya nie samemu tylko Królowi lecz całey Rzpltey hołduie. Na ten memoryał wyszła wnet potem odpowiedź od 4 Polskich ministrów podpisana, w którey iż się urażoną być mniemała Imperatorowa, domagała się satisfakcyi przez Posła swego Hrabię de Keyserling, który nie mogąc mieć u Króla audyencyi dla niebespieczney naówczas choroby Królewskiey, nalegania Imperatorowey Jey MCi o satisfakcyą Xiążęciu Prymasowi przełożył. Gdy Król zupełnie ozdrowiał, nastąpiła rada Senatu w Marcu, na którey wewnętrzną spokoyność w niebytności Króla do Saxonii po zawartym pokoiu powracaiącego obwarowano, a względem Kurlandzkiego interesu, aby Xiążę Biron przez Instygatorów obyga narodów pozwany był, postanowiono; także postępki Platera Woiewody Mścisławskiego i Lipskiego Kasztelana Łęczyckiego Kommissarzów od Króla do Kurlandyi w roku ieszcze przeszłym posłanych potwierdzono. Rezydent Imperatorowey Rossyiskiey Simolin na początku ieszcze roku pomienionym Kommissarzom oznaymił, iż Imperatorowa Jey Mc nie dopuści aby oni iaką sobie w Kurlandyi iurisdykcyą przywłaszczali, ponieważ interes Kurlandzki interesem iest stanu, wszystkich trzech Rzeczypospolitey stanów dołożenia się wyciągaiący. Borch Podkomorzy Inflantski wysłany do Moskwy dla czynienia remonstracyi Imperatorowey względem interesu Kurlandzkiego, znalazł Imperatorowę w przedsięwziętey obronie prawego Xiążęcia Kurlandzkiego niewzruszoną. Tegoż prawie czasu Rezydent Pruski imieniem Dworu swego deklaracyą publiczną uczynił, iż od Króla Pruskiego żaden inny oprócz Xiążęcia Ernesta Jana Birona nie będzie uznany Xiążęciem Kurlandzkim.

Król

król do Saxonii przy końcu miesiąca kwietnia wyjechał, zabawiwszy w Polsce blisko przez siedm lat nieprzerwanie. W krótce potem królewic Karol wszelką utrzymania Kurlandyi nadzieię straciwszy Mitawę porzucił i w tęż drogę udał się. Kommissya Toruńska ponowiona z wyznaczeniem do niey nowych z strony Polskiey Kommissarzów. Deklaracya Imperatorowy Rossyiskiey przeciw gwałtom przy ufundowaniu Trybunału Litewskiego uczynionym, wydana pod datą 11. Maia. Część woyska Pruskiego wchodzi do granic Polskich, pod pozorem wyszukiwania obywatelów pod czas woyny zbiegłych z kraiów królowi Pruskiemu podlegaiących, i zniewolenia ich do powrotu do własnego kraiu. Wielkie z tąd dla Obywatelów w Polskiey prowincyi wynikały przykrości. Na usilne iednak ministrów Polskich a zwłaszcza Xiążęcia Prymasa nalegania, król Pruski obiecał wydać rozkazy woysku swemu do powrotu, i naznaczyć Kommissyą na rozeznanie krzywd uczynionych.

Gdy woysko Pruskie z iedney strony ma się do powrotu, z drugiey strony woysko Rossyiskie od Kurlandyi do Litwy wchodzi dla utrzymania powszechney w Litwie spokoyności.

Te i inne okoliczności powodem były Xiążęciu Prymasowi do złożenia w Warszawie w Miesiącu Wrześniu konferencyi z ministrem Rossyiskim i innemi Ministrami i Senatorami Polskiemi. Skutek tych konferencyi był przytłumienie zawziętych między naynakomitszemi w Polsce domami niesnasków, od iednych zupełnie upragniony, od drugich obłudnie obiecany iako się w krótce potym pokazało. Poseł Rossyiski zupełną na to moc maiący woysku Rossyiskiemu do kraiu swemu powrót oznaymuie, za odebraną obietnicę iż Trybunał Litewski dekretami swemi przykrzyć się nie miał przyiaciołom Rossyi, ani dawniey od tegoż Trybunału uczynione do skutku przywodzić. Na początku Października gdy czas ufundowania Trybunału Piotrkowskiego nastawał, wielkie od stron przeciwnych sobie, czynione były przygotowania, dla dokazania zamysłów swoich, które z iedney strony za cel miały ufundowanie Trybunału podług myśli swoiey, z drugiey strony utrzymanie prawa wolności w całości od gwałtu, i na zbroynych rotach zasadzaiącey się mocy. Z ostatniem zatrwożeniem patrzali wszyscy na nieszczęśliwe z takich zamachów wyniknąć maiące skutki, kiedy wiadomość o śmierci królewskiey w Dreznie zaszłey w porę przyniesiona koniec wszystkiemu uczyniła. Umarł August III dnia 5 Października Apoplexyą rażony.

Opisać charakter monarchów których panowanie i dzieła opisano, ieden iest z obowiązków Historyi; i temu w poprzedzaiących królów życiu zadosyć uczyniliśmy. Że tego przy dokończeniu panowania Augusta III nie czyniemy sprawiedliwą dać przyczynę możemy.

Monarchów osobisty charakter iest z rodzaiu tych widoków które w pewnem tylko oddaleniu należycie wyrażone być mogą, zbyteczna bliskość nie mniey do tego iest na przeszkodzie iak i niepomiarkowane oddalenie. Przeto w tak bliskim panowaniu Augusta III. czasie pisząc, dzieło to późnieyszey zostawiemy potomności.

Koniec.